

VENDIM
Nr. 45, datë 1.11.2013

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Vladimir Kristo	anëtar i “ “
Sokol Berberi	anëtar i “ “
Vitore Tusha	anëtare e “ “
Besnik Imeraj	anëtar i “ “
Fatos Lulo	anëtar i “ “
Altina Xhoxhaj	anëtare e “ “

me sekretare Elta Milori, në datën 12.9.2013 mori në shqyrtim në seancë plenare, me dyer të hapura, çështjen nr. 27 Akti, që i përket:

KËRKUES: Ardian Shkalla, përfaqësuar nga avokat Ardian Kasapi, me prokurë të posaçme.

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën, i vendimit nr. 848, datë 21.12.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 205, datë 26.4.2002 të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 39, datë 15.1.2003 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe nr. 00-2012-582, datë 8.3.2012 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 131/f dhe 134/1, shkronjat “f” dhe “g” të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 27 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatoren e çështjes, Altina Xhoxhaj, përfaqësuesin e kërkuarit që kërkoji pranimin e kërkesës, dhe pasi shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Me vendimin nr. 848, datë 21.12.2001, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka gjykuar në mungesë dhe ka deklaruar fajtor kërkuarin Ardian Shkalla për veprën penale të “vrasjes”, në rrethana të tjera cilësuese kundër dy ose më shumë personave, të parashikuar nga neni 79/dh i Kodit Penal (KP), dhe për veprën penale të armëmbajtjes pa leje, të parashikuar nga neni 278/2 i KP-së. Në zbatim të nenit 55 të KP-së, kërkuari është dënuar me burgim të përjetshëm. Ndaj këtij vendimi ka paraqitur ankim mbrojtësi i caktuar nga familjarët e kërkuarit.

2. Me vendimin nr. 205, datë 26.4.2002, Gjykata e Apelit Tiranë ka lënë në fuqi vendimin e mësipërm të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Ndaj këtij vendimi ka paraqitur rekurs mbrojtësi i caktuar nga familjarët e kërkuarit.

3. Me vendimin nr. 39, datë 15.1.2003, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë.

4. Në vitin 2003 kërkuari është dorëzuar pranë autoriteteve shqiptare, kurse në vitin 2005 ai ka caktuar një përfaqësues për të paraqitur kërkesë në Gjykatën Kushtetuese, për kundërshtimin e procesit penal të zhvilluar në mungesë (*in absentia*).

5. Me vendimin nr. 10, datë 1.2.2005, Gjykata Kushtetuese ka vendosur moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare, si e paraqitur jashtë afatit ligjor 2-vjeçar.

6. Pas shterimit të mjeteve të brendshme të ankimit, kërkuari ka paraqitur ankim në Gjykatën Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ). Kjo e fundit, me vendimin e datës 10.8.2011 ka pranuar

ankimin e tij dhe ka arritur në përfundimin se në procesin e zhvilluar ndaj kërkuarit Ardian Shkalla ka pasur cenim të nenit 6/1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ) në dy drejtime:

- për mohimin e pajustificuar të së drejtës së aksesit në Gjykatën Kushtetuese;
- për parregullsinë e procedurave dhe dënimin e kërkuarit *in absentia*.

7. Në mbështetje të këtij vendimi të GJEDNJ-së dhe të vendimit të Gjykatës Kushtetuese nr. 20, datë 1.6.2011 (në çështjen Xheraj), kërkuari Ardian Shkalla i është drejtuar me kërkesë për rishikim Gjykatës së Lartë. Me vendimin nr. 00-2012-582, datë 8.3.2012, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e kërkesës për rishikim, me arsyetimin se GJEDNJ-ja ka gjetur shkelje në gjykimin kushtetues dhe jo në gjykimin e zhvilluar në Gjykatën e Lartë dhe, për këto arsye, kërkuari Ardian Shkalla duhet t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese me qëllim që kjo e fundit të ndreqë shkeljen e konstatuar.

8. Kërkuari i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) me kërkesë për shfuqizimin e vendimit të Gjykatës së Lartë, që ka vendosur mospranimin e kërkesës për rishikim, si dhe të vendimeve penale të tri shkallëve të gjykitimit që e kanë deklaruar atë fajtor, duke parashtruar, në mënyrë të përmbledhur:

8.1 GJEDNJ-ja ka vlerësuar se forma më e mirë e adresimit të shkeljeve të konstatuara është gjykimi *de novo*, ose rihapja e procedurave gjyqësore nga e para, në zbatim të kërkesave për një proces të rregullt ligjor. Në një çështje të ngjashme me çështjen Shkalla, që është ajo Xheraj, Gjykata Kushtetuese bëri një interpretim të zgjeruar dhe vendosi krijimin e një mjeti ligjor për rihapjen e proceseve, që është kërkesa për rishikim në Gjykatën e Lartë, në bazë të nenit 450/1 të KPP-së. Në kuptim dhe zbatim të këtij vendimi, kërkuari iu drejtua Gjykatës së Lartë, por kjo e fundit vlerësoi se është Gjykata Kushtetuese e cila duhet të ndreqë shkeljet.

8.2 Arsyetimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, se shkeljet janë konstatuar në gjykimin e zhvilluar në Gjykatën Kushtetuese, ndaj kjo e fundit duhet t'i ndreqë ato, është i gabuar. Duke iu referuar vendimit të GJEDNJ-së, shkeljet e konstatuara, përveç të tjerave, kanë të bëjnë me gjykimin në mungesë, çka do të thotë se kërkesa për rishikim është në kompetencën e Gjykatës së Lartë. Riparimi i shkeljeve të kësaj natyre duhet bërë pikërisht në gjykatat penale që e kanë lejuar atë.

8.3 Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka shkelur nenin 132/1 të Kushtetutës, duke mos respektuar fuqinë detyruese të vendimit nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese, lidhur me rishikimet e vendimeve në rastet e kërkuara nga GJEDNJ-ja.

II

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Lidhur me kërkesën për shfuqizimin e vendimit nr. 00-2012-582, datë 8.3.2012 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë

9. Gjykata, në interpretim të neneve 5, 116, 122 dhe 17/2 të Kushtetutës, duke vënë theksin në statusin e veçantë që ka KEDNJ-ja në rendin e brendshëm ligjor, ka njohur kompetencën ekskluzive të GJEDNJ-së në sistemin tonë juridik dhe efektin e drejtpërdrejtë të vendimeve të saj në interpretimin e standardeve kushtetuese të të drejtave të njeriut, veçanërisht atyre që i referohen së drejtës për një proces të rregullt ligjor, e sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës.

10. Vendimet e GJEDNJ-së kanë vlerën e tyre në dy aspekte, që lidhen me natyrën detyruese, që rrjedh nga nenet 1 dhe 46 të Konventës, dhe me mënyrën e zbatimit të tyre në sistemin e brendshëm. GJEDNJ-ja ka sqaruar parimet që rregullojnë zbatimin e vendimeve të saj, duke i vënë theksin zbatimit efektiv të këtyre vendimeve (*vendimi në çështjen Verein Gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) kundër Zvicrës (nr. 2), datë 30.6.2009*). Sipas kërkesave të nenit 46 të KEDNJ-së, një shtet palë për të cilin GJEDNJ-ja është shprehur se ka shkelur Konventën ose protokollet e saj, ka detyrimin që të veprojë në përputhje me vendimin e asaj Gjykate. Me fjalë të tjera, një dështim tërësor ose i pjesshëm i ekzekutimit të vendimit të GJEDNJ-së lind përgjegjësinë ndërkombëtare të shtetit. Shteti në fjalë ka detyrimin jo vetëm të shlyejë dëmin material ndaj personave të interesuar, por edhe të marrë masa individuale dhe/ose, nëse është e përshtatshme, masa të përgjithshme në rendin e vet ligjor, që t'i japë fund shkeljes së gjetur

nga Gjykata dhe të rregullojë pasojat e shkeljes, me qëllimin që kërkuesi të rikthehet, për aq sa është e mundur, në gjendjen që ishte para se të bëhej shkelja (*vendimi në çështjen Scozzari dhe Giunta kundër Italisë, nr. 39221/98 dhe 41963/98, § 249, ECHR 2000-VIII, dhe Assanidze kundër Gjeorgjisë, nr. 71503/01, § 198, ECHR 2004-II*). Në vendimet e saj GJEDNJ-ja ka shprehur parimin e njohur të së drejtës ndërkombëtare *restitutio in integrum*, i cili është përdorur shpesh nga Komiteti i Ministrave në rezolutat e tij. Edhe pse në lidhje me mënyrën se si do të zbatonjë detyrimet e parashikuara në nenin 46 të Konventës për ekzekutimin e vendimeve të GJEDNJ-së, shtetet palë të Konventës gëzojnë diskrecion dhe Konventa nuk përmban dispozita që t'u imponojë palëve kontraktuese detyrimin për të parashikuar në ligjin e brendshëm rishqyrtimin apo rihapjen e procedimeve, ekzistenca e mundësive të tilla, në rrethana të veçanta, ka provuar të jetë e rëndësishme dhe, në disa raste, i vetmi mjet për të arritur *restitutio in integrum*.¹

11. Gjykata ka theksuar se gjyqtarët e çdo niveli zbatonjë drejtpërsëdrejti vendimet e GJEDNJ-së, në përputhje me nenin 122 të Kushtetutës dhe nenet 19 dhe 46 të KEDNJ-së, pasi respektimi i KEDNJ-së dhe standardeve kushtetuese është detyrim jo vetëm i kësaj Gjykate, por edhe i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, në mënyrë të veçantë Gjykatës së Lartë, për shkak të kompetencave të veçanta të saj të natyrës rishikuese, por edhe në drejtim të unifikimit të praktikës gjyqësore. Roli i një gjykate të lartë është pikërisht zgjidhja e konflikteve, shmangia e divergjencave dhe qëndrueshmëria (*shih vendimin nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Për sa i përket legjislacionit procedural civil, në ndryshim nga ai procedural penal, në vendin tonë janë bërë ndryshime të nevojshme, ku në nenin 494 të KPC-së është përcaktuar si një nga rastet kur pala e interesuar mund të kërkojë rishikimin e një vendimi që ka marrë formë të prerë, edhe kur Gjykata Evropiane gjen shkelje të KEDNJ-së. Në këto kushte, veç kërkesës për plotësimin e legjislacionit procedural penal, Gjykata ka vlerësuar se Gjykata e Lartë duhet të gjejë zgjidhjen për të vënë në vend të drejtën e shkelur të kërkuesit me qëllim të arritjes së *restitutio in integrum* (*shih vendimet nr. 22, datë 9.3.2010 (i Mbledhjes së Gjyqtarëve); nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Gjykata vëren se, në vendimin *Shkalla kundër Shqipërisë*, i datës 10.8.2011, GJEDNJ-ja ka konstatuar shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, si në drejtim të procesit të zhvilluar në Gjykatën Kushtetuese, e cila nuk e ka pranuar ankimin si të paraqitur jashtë afatit ligjor, ashtu edhe në drejtim të procesit të zhvilluar në gjykatat e faktit, për shkak të parregullsisë lidhur me njoftimin e kërkuesit. Në lidhje me gjykimin *in absentia* GJEDNJ-ja është shprehur:

“68. Në rastin konkret, Gjykata vëren se pas, të paktën, dy kërkesesh të pasuksesshme në shtëpinë e aplikantit, ky i fundit u deklarua i ikur nga gjykatat e zakonshme më 11 tetor 2001. Atij iu caktua një mbrojtës kryesisht, të cilit iu njoftuan edhe akuzat në ngarkim të aplikantit. Nuk u kontestua fakti se aplikanti nuk kishte marrë njoftim zyrtar për akuzat ose datën e gjykitimit...”

71. Në rastin konkret, Gjykata vëren se apeli në Gjykatën e Apelit dhe rekursi në Gjykatën e Lartë mbajnë nënshkrimin e aplikantit. Megjithatë, në kërkesën drejtuar Gjykatës Kushtetuese aplikanti ka kundërshtuar autenticitetin e nënshkrimit. Duke qenë se kërkesa kushtetuese u deklarua e papranueshme, aplikantit iu mohua mundësia për të paraqitur çështjen e tij në Gjykatën Kushtetuese për të provuar se firma nuk ishte e tij dhe, për rrjedhojë, ai nuk kishte dijeni efektivisht për procedimet kundër tij.

72. Fakti që ankimi ishte paraqitur nga mbrojtësi i zgjedhur nga babai i aplikantit nuk nënkupton se ai kishte dijeni efektivisht për procedimet kundër tij. Gjykatat vendase nuk e morën aspak në shqyrtim këtë pyetje dhe Qeveria nuk paraqiti ndonjë provë të kundërt.

73. Përfundimisht, vetëm mungesa e aplikantit në shtëpi është e pamjaftueshme për të konsideruar se ai kishte dijeni për procedimet dhe, për rrjedhojë, ishte larguar. Për më tepër, nuk rezulton të jenë kryer kërtime të tjera në vend ose jashtë.

74. Në këto kushte, Gjykata vlerëson se nuk u provua se aplikanti ka pasur mjaftueshëm dijeni për procedimet ligjore kundër tij, që ai në mënyrë të shprehur apo të nënkuptuar ka autorizuar veprimet e familjarëve për të paraqitur ankim, ose hoqi dorë përfundimisht nga e drejta për t'u paraqitur në gjykatë duke iu fshehur qëllimisht.”

¹ Memorandumi shpjegues i Rekomandimit R (2000) <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=334147&Site=CM>.

13. Bazuar në vendimin e mësipërm dhe në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese, kërkuesi Ardian Shkalla i është drejtuar Gjykatës së Lartë, me kërkesë për rishikimin e vendimeve penale që e kanë gjykuar dhe dënuar atë në mungesë, me qëllim rregullimin e pasojave të shkeljeve të konstatuara nga GJEDNJ-ja. Pasi ka shqyrtuar kërkesën për rishikim në dhomën e këshillimit, Gjykata e Lartë, pavarësisht se ka njohur kompetencën e saj për të marrë në shqyrtim kërkesa të tilla, ka vendosur mospranimin e kësaj kërkesë, me arsyetimin se shkeljet e konstatuara i referohen procesit të zhvilluar në Gjykatën Kushtetuese në vitin 2005 dhe jo atij të zhvilluar në Gjykatën e Lartë.

14. Gjykata, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, rikonfirmon qëndrimin se kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Ndarja midis juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, kur është rasti i shqyrtimit nga ana e kësaj Gjykate të kërkesave individuale, në bazë të nenit 131/f të Kushtetutës, udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit (komplementaritetit). Një qëndrim i ndryshëm do ta kthente Gjykatën Kushtetuese në një instancë të zakonshme, gjë që nuk është funksioni i saj (*shih vendimet nr. 4, datë 28.2.2006; nr. 19 datë 2.4.2012; nr. 15, datë 19.4.2013 të Gjykatës Kushtetuese*). Qëllimi i procesit kushtetues është që të shfuqizojë ato vendime gjyqësore që kanë sjellë cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor dhe t'i japë mundësi organeve gjyqësore, të veprojnë në përputhje me vendimet e GJEDNJ-së, me qëllim që të arrihet mbrojtja efektive e të drejtave të individit (*shih vendimin nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Në kushtet kur shkeljet e së drejtës për një proces të rregullt ligjor janë konstatuar nga GJEDNJ-ja në procesin e zhvilluar në gjykatat e faktit, është kompetencë e Gjykatës së Lartë, edhe në kuptim të rolit të saj në sistemin tonë ligjor, që të marrë në shqyrtim dhe të mbajë një qëndrim të shprehur lidhur me pretendimin e kërkuarit Ardian Shkalla për rishikimin e vendimeve penale që e kanë gjykuar dhe dënuar atë në mungesë.

15. Gjykata ka theksuar se mospranimi i kërkesës për rishikim të vendimeve nga ana e Kolegjit Penal, në kushtet kur një vendim i Gjykatës Kushtetuese ka përcaktuar Gjykatën e Lartë si organin e përshtatshëm për korrigjimin e pasojave që kanë ardhur, ngre, gjithashtu, probleme në lidhje me cenimin e fuqisë detyruese që kanë vendimet e Gjykatës. Në jurisprudencën e saj kjo Gjykatë ka vlerësuar se zbatimi i detyrueshëm i vendimeve të saj është i garantuar nga Kushtetuta, e cila në nenin 132 dhe 145 të saj sanksionon shprehimisht këtë koncept kushtetues. Vendimet e Gjykatës kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundimtare. Nëse Gjykata Kushtetuese, me vendim, përcakton se një proces gjyqësor i ka cenuar shtetasit të drejtat themelore, duke caktuar edhe detyra për gjykatat gjatë rigjykimit të çështjes konkrete, moszbatimi i këtyre detyrave automatikisht sjell një cenim të të drejtave themelore, në rastin konkret të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, të sanksionuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së (*shih vendimet nr. 5 datë 7.2.2001; nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

16. Garantimi i zbatimit korrekt të ligjit penal, procedural dhe material nga të gjitha gjykatat, në përputhje me Kushtetutën dhe vendimet e Gjykatës Kushtetuese, është detyrë e Gjykatës së Lartë dhe për atë lind detyrimi që të riparojë pasojat e shkeljeve të konstatuara nga GJEDNJ-ja, që në rastin konkret kanë ardhur si rezultat i mosnjohimit të kërkuarit për procesin penal që po zhvillohej ndaj tij dhe gjykimin e tij *in absentia*.

17. Gjykata ka theksuar, gjithashtu, se zbatimi i vendimit të GJEDNJ-së duhet të kryhet në mënyrën më efikase të mundshme dhe duke mos cenuar një element të rëndësishëm të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, pikërisht kohëzgjatjen e paarsyeshme të procesit (*shih vendimin nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Për sa më sipër, në kushtet kur kërkesa për rishikim është mjeti efektiv për të siguruar *restitutio in integrum* të kërkuarit, Gjykata vlerëson se vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, që ka vendosur mospranimin e kërkesës për rishikim, të paraqitur nga kërkuesi Ardian Shkalla, është jokushtetues dhe, si i tillë, duhet të shfuqizohet.

B. Lidhur me kërkesën për shfuqizimin e vendimeve të themelit të çështjes

19. Gjykata vëren se kërkuesi Ardian Shkalla, në objektin e kërkesës ka kërkuar edhe shfuqizimin e vendimeve penale që e kanë gjykuar çështjen në fakt, edhe pse në përmbajtje të saj ka ngritur pretendime vetëm sa i takon procesit të zhvilluar nga Gjykata e Lartë, gjatë shqyrtimit të kërkesës për

rishikim. I pyetur në seancë plenare lidhur me këtë pjesë të objektit të kërkimeve të tij, përfaqësuesi i kërkuesit u shpreh para Gjykatës se mjeti ligjor efektiv që ai kishte në dispozicion ishte kërkesa për rishikim dhe jo kërkesa e drejtpërdrejtë në Gjykatën Kushtetuese, dhe se këto kërkime janë paraqitur për efekt të mosrënies në dekadencë të tyre.

20. Gjykata vëren se në kuptim të nenit 131, shkronja “f”, të Kushtetutës ajo vihet në lëvizje me kërkesë të individëve, pasi kanë shteruar të gjitha mjetet e ankimit, për pretendimet e tyre që lidhen me cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës. Në rastin konkret, gjykimi kushtetues individual është vënë në lëvizje si pasojë e shkeljes së të drejtës për një proces të rregullt ligjor nga ana e Gjykatës së Lartë, e cila nuk ka pranuar kërkesën për rishikim të paraqitur nga kërkuesi.

21. Sipas kuptimit të nenit 131/f të Kushtetutës, mbrojtja kushtetuese ka një *funkcion përfundimtar*, që do të thotë se mund të aplikohet vetëm në lidhje me vendime për të cilat kanë marrë fund procedurat gjyqësore. Prandaj, shkelja e të drejtave kushtetuese për një proces të rregullt ligjor mund të pretendohet në këtë Gjykatë vetëm pas ezaurimit të të gjitha mundësive që ofron sistemi i padive dhe i apelineve (*shih vendimet nr. 10, datë 2.4.2003; nr. 9, datë 9.5.2005; nr. 10, datë 9.5.2005 të Gjykatës Kushtetuese*). Shterimi i mjeteve të ankimit në gjykatat e zakonshme është një kusht, i cili bën të mundur juridiksionin kushtetues për shkelje të të drejtave themelore për një proces të rregullt. Në këtë mënyrë, ky rregull përbën një aspekt të rëndësishëm të parimit se procedura e zgjidhjes së ankesave individuale përpara Gjykatës Kushtetuese është plotësuese e gjykimit në gjykatat e zakonshme lidhur me mbrojtjen e të drejtave kushtetuese (parimi i subsidiaritetit) (*shih vendimin nr. 23, datë 4.11.2008 të Gjykatës Kushtetuese*). Çështja e shterimit të mjeteve juridike përbën kusht paraprak që duhet përmbushur nga kërkuesi, që do të thotë se individi, përpara se t’i drejtohet Gjykatës Kushtetuese, duhet të vërtetojë se ka përdorur të gjitha mjetet ligjore të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura. Shterimi i mjeteve juridike nënkupton që kërkuesi duhet të shfrytëzojë në rrugë normale mjetet juridike, të cilat janë të përshtatshme, të disponueshme dhe efikase për një çështje konkrete (*shih vendimet nr. 17, datë 18.7.2005; nr. 15, datë 18.4.2007; nr. 23, datë 4.11.2008; nr. 32, datë 28.12.2009; nr. 6, datë 4.3.2010; nr. 36, datë 10.11.2010; nr. 17, datë 16.5.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Kërkuesi duhet të provojë para Gjykatës, në aspektin e shterimit të mjeteve, se nuk ka mjet tjetër ankimi ndaj shkeljeve të pretenduara, apo edhe se shqyrtimi gjyqësor nuk mund t’i ndreqë këto shkelje. Qëllimi i nenit 131/f të Kushtetutës është që të mundësojë, brenda sistemit gjyqësor të zakonshëm, parandalimin ose riparimin e shkeljeve të pretenduara përpara se të tilla pretendime të paraqiten në Gjykatën Kushtetuese. Në kuptim të sa më sipër, Gjykata rithekson se, në interpretim të Kushtetutës dhe legjislacionit në fuqi, si dhe të rolit të Gjykatës së Lartë në sistemin tonë ligjor, ajo ka përcaktuar tashmë se mjeti ligjor efektiv, në dispozicion të individëve, për të rivendosur në vend të drejtat e tyre kushtetuese të cenuara gjatë procesit gjyqësor të zhvilluar në gjykatat e faktit, në rastet kur ato konstatohen si pasojë e një vendimi të GJEDNJ-së, është kërkesa për rishikim në Gjykatën e Lartë. Në këto kushte, kërkimet e paraqitura nga kërkuesi, lidhur me vendimet gjyqësore penale që e kanë shqyrtuar çështjen në themel dhe e kanë dënuar atë, janë të tilla që i përkasin juridiksionit të zakonshëm gjyqësor, në rastin konkret Gjykatës së Lartë.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “f” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës; neneve 72, 77 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”,

VENDOSI:

- Shfuqizimin, njëzëri, të vendimit nr. 00-2012-582, datë 8.3.2012 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

- Rrëzimin, me shumicë votash,² të kërkesës për shfuqizimin e vendimeve nr. 848, datë 21.12.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 205, datë 26.4.2002 të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe nr. 39, datë 15.1.2003 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Vendosur më 18.9.2013.

Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi, Vladimir Kristo, Besnik Imeraj, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo

MENDIM PARALEL

1. Në çështjen konkrete ndaj të njëjtin mendim me shumicën në lidhje me shfuqizimin, si të pajtueshëm me Kushtetutën, të vendimit nr. 00-2012-582, datë 8.3.2012 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), por çmoj se kërkesa duhej pranuar në tërësinë e saj, duke shfuqizuar të gjitha vendimet gjyqësore. Për këtë arsye e shoh me vend të shprehëm me mendim paralel.

2. Shumica, në linjë me jurisprudencën e kësaj Gjykate (*shih vendimin nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*), ka arritur në përfundimin se garantimi i zbatimit të ligjit penal, procedural dhe material nga të gjitha gjykatat, në përputhje me Kushtetutën dhe vendimet e Gjykatës Kushtetuese, është detyrë e Gjykatës së Lartë, dhe për atë lind detyrimi që të riparojë pasojat e shkeljeve të konstatuara nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, arsye për të cilën ka shfuqizuar vetëm vendimin e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, që ka vendosur mospranimin e kërkesës për rishikim të kërkuarit, ndërsa në lidhje me vendimet e tjera objekt kërkesë ka konstatuar se ky i fundit nuk ka shteruar mjetet juridike në dispozicion.

3. Sikurse vërehet edhe në mendimin e shumicës, kërkuari Adrian Shkalla, pas shterimit të mjeteve të brendshme të ankimit, i është drejtuar GJEDNJ-së. Kjo e fundit, me vendimin e datës 10.8.2011, ka pranuar ankimin e tij dhe ka arritur në përfundimin se në procesin e zhvilluar ndaj tij ka pasur cenim të nenit 6/1 të KEDNJ-së, si në drejtim të procesit të zhvilluar në Gjykatën Kushtetuese, e cila nuk e ka pranuar ankimin si të paraqitur jashtë afatit ligjor, ashtu edhe në drejtim të procesit të zhvilluar në fakt, për shkak të parregullsisë lidhur me njoftimin e kërkuarit dhe dënimin e tij *in absentia*. Pas këtij vendimi, Gjykata e Lartë, së cilës i është drejtuar kërkuari, ka vendosur mospranimin e kërkesës për rishikim të tij, me arsyetimin se GJEDNJ-ja ka gjetur shkelje në gjykimin kushtetues dhe jo në gjykimin në Gjykatën e Lartë.

4. Edhe pse pajtohem me shumicën në vlerësimin se pas konstatimit të cenimit të nenit 6/1 të KEDNJ-së nga GJEDNJ-ja, kërkesa për rishikim në Gjykatën e Lartë është mjeti efektiv për të siguruar *restitutio in integrum* të kërkuarit, mendoj se në rastin konkret, në ndryshim nga rasti objekt shqyrtimi në vendimin nr. 20, datë 1.6.2011 të kësaj Gjykate³, nuk ka asnjë pengesë që të pranohet në tërësi kërkesa në shqyrtim, duke u shfuqizuar të gjitha vendimet gjyqësore të dhëna ndaj kërkuarit, dhe çështja të rikthehet për rigjykim në gjykatën e shkallës së parë, aty ku fillojnë edhe shkeljet e konstatuara nga GJEDNJ-ja, për dy arsye:

- Së pari, sepse çështja hyn në juridiksionin kushtetues;
- Së dyti, sepse ankimi kushtetues, në linjë me jurisprudencën kushtetuese dhe atë të GJEDNJ-së, është mjeti efektiv për rivendosjen në vend të së drejtës së shkelur dhe rregullimin e pasojave të shkeljes, kur Gjykata e Lartë vendos mospranimin e kërkesës për rishikim.

A. Në lidhje me juridiksionin kushtetues

5. Gjykata Kushtetuese, në vendimin nr. 20, datë 1.6.2011, vlerësoi se kërkesa për rishikim në Gjykatën e Lartë, në bazë të nenit 450/1 të KPP-së, është mjeti ligjor për zbatimin efektiv të vendimeve të GJEDNJ-së, me qëllim dhënien fund të shkeljes së gjetur nga kjo e fundit. Gjithsesi, në atë rast, përderisa shkelja e konstatuar nga GJEDNJ-ja ishte pushimi i çështjes së themelit, kompetencë, e cila nuk hyn në

² Gjyqtari Vladimir Kristo votoi pro pranimit në tërësi të kërkesës.

³ Çështja me kërkuar Arben Xheraj.

juridiksionin kushtetues, Gjykata “u kufizua” vetëm në shfuqizimin e vendimit të Gjykatës së Lartë që kishte vendosur mospranimin e kërkesës për rishikim të kërkuarit.

6. Në rastin në shqyrtim, përkundrazi, thelbi i pretendimeve të kërkuarit, sikurse u tha më lart, qëndron në parregullsinë e procesit të themelit dhe dënimin e tij *in absentia*, shkelje kjo e konstatuar nga GJEDNJ-ja. Në këtë drejtim, Gjykata Kushtetuese, në dritën edhe të zhvillimeve të jurisprudencës së GJEDNJ-së, ka riinterpretuar standardet e procedurës penale në lidhje me gjykimin në mungesë dhe sidomos në lidhje me të drejtën e mbrojtjes. Përmes këtij interpretimi, pas hyrjes në fuqi të vendimit nr. 30, datë 17.6.2010 të Gjykatës, në rastin e zgjedhjes së avokatit nga familjarët, kanë ndryshuar standardet e vlerësimit të së drejtës së mbrojtjes në mungesë, e cila garantohet vetëm në kushtet e ekzistencës së vullnetit të të pandehurit, që ushtrohet nëpërmjet familjarëve.

7. Po në këtë këndvështrim, neni 33 i Kushtetutës parashikon se kushdo ka të drejtë të dëgjohet para se të gjykohet dhe se nga kjo e drejtë nuk mund të përfitojë personi që i fshihet drejtësisë. Në këtë kuptim, rregullat e ndjekura për njoftimin dhe efektiviteti i njoftimit të kërkuarit nga ana e autoriteteve, vlerësohen nga Gjykata në funksion të realizimit të së drejtës së mbrojtjes. Për këtë arsye, Gjykata vlerëson nëse autoritetet kompetente kanë përmbushur efektivisht detyrimin për njoftimin e kërkuarit, të gjykuar në mungesë, përmes zbatimit rigoroz të kërkesave procedurale për njoftimin e tij (*shih vendimet nr. 45, datë 10.10.2011; nr. 26, datë 8.5.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Në çështjen konkrete, GJEDNJ-ja ka vlerësuar se “*nuk u provua se aplikanti ka pasur mjaftueshëm dijeni për procedimet ligjore kundër tij, që ai në mënyrë të shprehur apo të nënkuptuar ka autorizuar veprimet e familjarëve për të paraqitur ankim, ose hoqi dorë përfundimisht nga e drejta për t’u paraqitur në gjykatë duke iu fshehur qëllimisht*” (shih vendimin Shkalla kundër Shqipërisë, datë 10.8.2011, § 74). Pra, meqenëse shkelja e konstatuar nga GJEDNJ-ja hyn në shkaqet që shqyrton kjo Gjykatë në lidhje me gjykimin në mungesë të kërkuarit, vlerësoj se çështja përfshihet në juridiksionin kushtetues.

B. Gjetja e mjetit efektiv të përshtatshëm

8. Gjykata, në vështrim të jurisprudencës së GJEDNJ-së, lidhur me interpretimin e nenit 13 të Konventës, i cili sanksionon termin “ankim efektiv”, ka theksuar se është e rëndësishme të përcaktohet se çfarë mjetesh, sipas rastit, janë në dispozicion të individit dhe nëse ato i krijojnë atij mundësi reale për zgjidhjen e mosmarrëveshjes në mënyrë efektive. Në këtë drejtim, është evidentuar se një ndër kriteret që duhet të plotësojë një ankim për të qenë efektiv është që mjeti të ofrojë mundësi të qarta dhe të sigurta për rivendosjen në vend të së drejtës së shkelur. Ajo ka përcaktuar, gjithashtu, se mjeti që të jetë efektiv, duhet të jetë i përshtatshëm, i disponueshëm dhe efikas për një çështje konkrete (*shih vendimet nr. 9, datë 15.3.2013; nr. 27, datë 20.6.2007; nr. 6, datë 31.3.2006 të Gjykatës Kushtetuese*). Nisur dhe nga sa më sipër, në lidhje me kompetencën e kësaj Gjykate për gjykimin në mungesë, si dhe në lidhje me të drejtat e konstatuara si të cenuara nga GJEDNJ-ja (shih § 6-7), çmoj se, në këtë rast, shqyrtimi në themel i çështjes nga Gjykata Kushtetuese përbën mjetin efektiv ligjor dhe të mjaftueshëm për të vënë në vend të drejtat e shkelura, të konstatuara në procesin gjyqësor të zhvilluar në gjykatat e juridiksionit të zakonshëm.

9. Në të njëjtin drejtim vlerësoj se duhet interpretuar vendimi i lartpërmendur nr. 20, datë 1.6.2011, i kësaj Gjykate, kur thekson se qëllimi i gjyimit kushtetues, në lidhje me të drejtën për një proces të rregullt ligjor, është të evidentojë shkelje të mundshme të kësaj të drejte. Në kushtet kur nga GJEDNJ-ja janë konstatuar shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor ndaj kërkuarit, për shkak të kompetencës ekskluzive të GJEDNJ-së në këtë drejtim, ky fakt nuk mund të vihet në diskutim. Qëllimi i procesit kushtetues në këtë rast është që të shfuqizojë ato vendime gjyqësore që kanë sjellë cenim të kësaj të drejte dhe t’i japë mundësi organeve gjyqësore, të veprojnë në përputhje me vendimet e GJEDNJ-së, me qëllim që të arrihet mbrojtja efektive e të drejtave të individit.

10. Po ashtu, në bazë të nenit 132 të Kushtetutës, Gjykata ka të drejtën e shfuqizimit të akteve që shqyrton, ndërsa ligji nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”, në nenin 77 të tij parashikon që Gjykata shfuqizon aktet dhe ia dërgon për shqyrtim gjykatës përkatëse. Për rastin në shqyrtim, në interpretim të Kushtetutës, të GJEDNJ-së, të jurisprudencës kushtetuese dhe të GJEDNJ-së, si dhe në zbatim të parimit të zbatimit të efektshëm të vendimeve të GJEDNJ-së, në respektim të *restitutio in integrum*, jam i mendimit se Gjykata duhet të pranonte në tërësi kërkesën e paraqitur nga Adrian Shkalla dhe të shfuqizonte të gjitha vendimet objekt kërkeje.

11. Nga ana tjetër, vendimi i shumicës për shfuqizimin vetëm të vendimit të Gjykatës së Lartë bie ndesh edhe me disa parime të tjera të procesit të rregullt ligjor, të elaboruara nga jurisprudenca kushtetuese. Gjykata është shprehur tashmë se zbatimi i vendimit të GJEDNJ-së duhet të kryhet në mënyrën më efikase të mundshme dhe duke mos cenuar një element të rëndësishëm të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, pikërisht kohëzgjatjen e paarsyeshme të procesit (*shih vendimin nr. 20, datë 1.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Si rrjedhojë, jam i mendimit se interpretimi i shumicës nuk është as në funksion të parimit të drejtësisë efektive.

12. Nga sa më lart, përfundimisht vlerësoj se shfuqizimi vetëm i vendimit të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, jo vetëm që zvarrit një proces të evidentuar tashmë nga GJEDNJ-ja si një proces i parregullt ligjor, por nga ana tjetër nuk e identifikon Gjykatën Kushtetuese si një mjet efektiv për individin. Në këto kushte, jam i mendimit se vendimi i shumicës ka më shumë vlerë formale deklarative se sa funksionale.

Anëtar: Vladimir Kristo